

KOŽA pokriva zunanjo površino telesa. Njena zgradba se razlikuje glede na starost, spol, raso in kraj bivanja. Debelina je od 0,2 do 4,0 mm. Poraščena je z dlakami le na dlaneh in podplatih ni. Sestavljena je iz vrhnjice – epidermis in usnjice – cutis.

1.) VRHNJICA – epidermis Je debela od 0,1 do 1 mm. Sestavlja jo 6 plasti:

***ZARODNA PLAST:** Je najgloblja plast, v kateri se celice razmnožujejo in v kateri vedno nastajajo nove celice. Proizvajajo roževino in keratin. To je trdna oporna celična beljakovina, ki ni topna v vodi, nabrekne in zmehta se pa v raztopinah kislin

in baz pri tem izgubi svoje zaščitne lastnosti. Tu so tudi melanociti in pigment melanin.

***TRNATA PLAST:** Je nad zarodno plastjo. Sestavlja jo od pet do sedem slojev trnatih celic, ki imajo na svoji površini trnom podobnim izrastke. Na površini trnatih celic so roževinasta telesca, ki so nastala s poroženjevanjem. Celice zleplja medceličnina ali medcelični cement, ki je prozorna, vodena, želatinasta, lepjiva beljakovina sta masa z mukopolisaharidi.

***ZRNATA PLAST:** Sestavljajo jo dva do trije sloji zrnatih celic in medceličnine. Zrnate celice so vedno večje in bolj sproščene. Ustvarjajo vedno več keratina in v celici se pojavljajo keratohialina zrnca. Na površini trnatih in zrnatih celic so roževinasta telesca, ki nastajajo od poroženjevanja. Med živimi poroženjevalnimi celicami in odmrli poroženeli celicami vrhnjice je pregrada ali bariera.

***SVETLA PLAST:** Vidimo jo samo na dlaneh in podplatih. V njih je z žveplom bogata, lepljiva in prožna snov-eleidin. Preprečuje, da bi se neprožna in trda roževinasta plast vrhnjice zaradi mehaničnih obremenitev odlepila od globljih delov vrhnjice.

***ROŽEVINASTA PLAST:** Je zunanja, vidna plast vrhnjice.

Sestavlja jo deset do dvajset slojev sploščenih, odmrlih, roževinastih celic. Na dlaneh in podplatih je roževinasta plast vrhnjice zaradi zunanjih škodljivih vplivov je lahko sestavljena iz 150 do 200 slojev roževinastih celic. Te celice se lahko luščijo.

2.) USNJICA – cutis Je debelejša od vrhnjice. Navadno je debela od 0,5 do 2 mm. Je iz krepkega vezivnega tkiva. Ima 3 plasti: ***PAPILARNA PLAST** ***SREDNJI DEL USNJICE** ***RETIKULARNA PLAST**

USNJICE Usnjica je zgrajena iz kolagenskih in elastičnih vlaken, ki omogočajo trdnost in prožnost kože. **PODKOŽJE** – subcutis Debelina je od 2 mm na čelu, pri debelih ljudeh je debelejša. Sestavljena je iz rahlega vezivnega tkiva. V njem so blazinice maščobnega tkiva. Podkožje varuje tkiva in organe v globini pred mehanskimi poškodbami, previsoko temperaturo in pred škodljivimi vplivi sončnih žarkov. Zadržuje tudi različne količine vode.

OSNOVNA-BAZALNA MEMBRANA Je tanka plast vrhnjice, ki leži pod zarodno plastjo in razmejuje vrhnjico od usnjice. Valovitost zagotavlja še bolj trdno in prožno povezavo.

Pokriva bradavičaste podaljške usnjice-papile in tako približa žile usnjice vrhnjici.

KOŽNI PRIVESKI Med te prištevamo kožne žleze, dlake, lase, nohte. ***KOŽNE ŽLEZE:**

Razlikujemo dve vrsti – lojnice in znojnice

LOJNICE-glede na izločanje lojnic ločimo normalno, mastno, suho in mešano kožo. Lojnic ni na dlaneh in podplatih. Pod vplivom androgenih hormonov pri obeh spolih so lojnice dejavnejše v dobi odraščanja.

ZNOJNICE-delimo jih na **ekkrine** in **apokrine**. Najštevilnejše so **ekkrine** ali male

znojnice (sestavljajo znoj, ki nima vonja in je iz vode ter soli, najdemo jih na

dlaneh, stopalih, čelo) Te žleze so pomembne za uravnavanje temperature. **Apokrine** žleze ali velike znojnice so predvsem v pod pazduhah, ob prsnici, okoli popka in anogenitalnem delu.

Izloček ima mlečno rumenkasto barvo in značilen vonj. V pod pazduhah se znojnice pogosto vnamejo.

***DLAKE IN LASJE:** Dlaka ima nad površino viden del lasno steblo, v koži je

lasna čebulica, ki pokriva lasno bradavico ob lasni mešiček je pripeta gladka mišica, ki naježi dlako.

***NOHT:** Ločimo telo nohta, ki prehaja v koren nohta, distalno od telesa je prosti rob nohta, njegov zadebeljeni proksimalni del, ki povzroča rast nohta pa je matriks noht.

FUNKCIJA KOŽE Naloga kože je varovanje globlje ležečega tkiva in organizma v celoti. Varuje organizem pred mehanskimi in kemičnimi poškodbami, mikroorganizmi, ultravijoličnim sevanjem, izsuševanjem. Varovalna vloga kože je, da varuje pred sončnimi žarki, uravnava telesno temperaturo, izločanje. **ČUTILA:** *čutilo za okus-jezik* čutilo za vonos* čutilo za tip, dotik, mraz, bolezen-koža